

Onder de rook van het vliegveld

Door de nabijheid van het vliegveld hebben de inwoners van Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot extreem veel geleden in de Tweede Wereldoorlog. Tientallen dodelijke slachtoffers, verwoeste huizen en gebouwen, wanhoop, angst, intens verdriet.... Nu, 75 jaar later, vieren we de bevrijding. Maar de herinneringen blijven. In deze tweewekelijkse rubriek kijken we met enkele inwoners terug naar oorlog en bevrijding. Hoe beleefden zij die als kind?

Deze pagina is samengesteld door Heemkring Molenheide • Tekstredactie: Mariëlle van Hezewijk
Fotoredactie: Piet Weterings • Opmaak: Weekblad Gilze en Rijen

Wim van Wezel uit Gilze

Wim van Wezel uit Gilze: 'In de kerk stonden zeven kisten'

Zelf heeft Wim van Wezel (73) uit Gilze de Tweede Wereldoorlog niet meegeemaakt. Maar de impact ervan is voor zijn familie en in zijn jeugd heel groot geweest. Op 4 september 1940 sloeg het noodlot toe en overleefde zijn vader als enige uit het gezin Van Wezel de vliegtuigramp in de Nieuwstraat.

"Begin september 1940 was het nieuwe vliegveld Gilze-Rijen klaar," weet Wim van Wezel. "Op 4 september landden er vanwege de slag om Engeland een groot aantal Duitse bommenwerpers. Die werden afgetankt met kerosine, voorzien van de nodige munitie, mitrailleurs en bommen en

Het schilderij met de overleden familieleden

De puinhopen na de ramp van 4 september 1940

's avonds rond een uur of tien vertrokken ze richting Engeland. De achtste volgeladen bommenwerper die opsteeg, een Heinkel 111, kon niet voldoende hoogte krijgen. In een poging om naar het vliegveld terug te keren, is hij in het huis van mijn familie aan de Nieuwstraat gevlogen."

ZEVEN KISTEN IN DE KERK

"Wat volgde was een daverende klap en een ontzettend grote brand. Door de kerosine, de munitie en de bommen die ontploften. De vuurzee sloeg over naar Hotel De Kronen, tegenover. Zes van mijn familieleden zijn omgekomen. Opa, oma, drie ooms en één tante. Mijn vader, Jan van Wezel, sliep op de bovenverdieping en is door de luchtdruk met bed en al op straat terechtgekomen. Hij heeft de ramp als enige van het gezin overleefd. Hij werd naar het ziekenhuis in Tilburg gebracht. Behalve mijn zes familieleden is later ook Jan Vermeulen, de herbergier van De Kronen, overleden aan zijn verwondingen. En een zus van hem die het zag gebeuren, overleed aan een hartaanval. Dus op 7 september stonden in de kerk zeven kisten. Ons familiegraf, hier op het kerkhof, is er nog steeds. Daar gaan we elke zaterdag naar toe. Nu nog..."

POOT UITGEDRAAI

Bij het onderwerp begrafenissen, krijgt het gesprek een kritische toon. "Pastoor Van den Noort en koster Hermens hebben die helemaal geregeld. Waarschijnlijk met de beste bedoelingen, maar wat ik ze nu nog kwalijk neem, is dat ze met één pennestreek al de overledenen voor 50 gulden per persoon weldoener van het gasthuis hebben gemaakt en voor 50 gulden per persoon weldoener van de kerk. Mijn vader betaalde 600 gulden plus nog de eeuwigdurende missen! Als je dan weet dat de oorlogsvergoeding op 2900 gulden uitkwam..... Bovendien was dat na even allemaal niet meer aantoonbaar. Pastoor Van den Noort kwam te overlijden, deken Van der Made werd naar St. Michielsgestel gedeporteerd en toen die terugkwam was het schriftje met de administratie verdwenen. Mijn vader heeft ze dat heel kwalijk genomen. Ook omdat ze deden alsof ze van niks meer wisten. Kijk, al betekent zo'n weldoenerschap in mijn beleving helemaal niks, in die tijd was dat ontzettend belangrijk voor de zielenrust van de mensen. Maar met onze ogen van 2019 denken wij toch, wat is dat belachelijk om iemand op zo'n moment zo'n poot uit te draaien."

DE ECHTE RAMP

"En daar sta je dan als 24-jarige jongeman. Je bent je familie kwijt, je huis, je bedrijf, je bezittingen. Mijn opa had een vervoersbedrijf/kolenhandel en een wagenmakerij en mijn vader had zelf een schildersbedrijf met een aantal knechten. Dat was allemaal weg." "De echte ramp is pas begonnen na het ongeluk zelf. Op papier werd er

De puinhopen na de ramp van 4 september 1940

een oorlogsschade van 2900 gulden toegekend. Maar die kreeg je niet, nee, je kreeg meteen ambtenaren op je dak die zeiden dat je zo'n zelfde soort pand moest neerzetten. De Kronen stond er binnen twee jaar weer. Vader had eerst een bedrijf op te zetten en een jong gezin te onderhouden. Maar ze bleven daar achterheen zitten. En ook andere schadebedragen kreeg je niet; alleen schadebrieven, waarmee je een en ander kon aantonen. De hele procedure heeft bijna twaalf jaar geduurd. Pas toen werd er werkelijk tot uitkering overgegaan. En al die tijd moest dat jonge gezin geld lenen bij de (schoon) familie. Van directe burens en kennissen kregen ze de eerste hulp. In mijn jeugd kwamen er allemaal oudere mensen bij ons thuis, wat ik heel vreemd vond. Ome Bart, een oudere vrijgezel, Dorus Aarts, mevrouw Timmermans en Mieke Timmermans, die aardappels bij ons kwam schillen. Van alle kanten werd dat jonge gezin gesteund. Maar niet van de ambtenarenkant, daar kregen ze eerder tegenwerking van."

'LAAT PA MET RUST'

"Mijn vader is een sombere, heel rustige man geworden. Voor het grote gezin van negen kinderen dat hij kreeg, was hij er eigenlijk niet. Wij werden alleen maar gewaarschuwd 'laat pa met rust'. De enige keer dat ik hem echt emotioneel heb gezien, was toen hij in 1966, binnen een paar dagen, een van zijn dochters verloor. Toen was hij gebroken en heb ik hem zien huilen. Mijn moeder was precies het tegenovergestelde. Zij compenseerde veel voor de kinderen. Ze was heel initiatiefrijk. Vader heeft twintig jaar lang geprobeerd om zijn kolenhandel en later petroleumhandel voort te zetten. Op een gegeven moment ging het gewoon niet meer. Toen is hij in loondienst gegaan en zijn we naar de Vreugendaal verhuisd. En achteraf gezien is dat zijn redding geweest. Hij kreeg een Rijksbetrekking bij het mobilisatiecomplex in Baarle-Nassau. Hij kwam tot rust, had een vast inkomen, z'n kinderen waren goed terechtgekomen vond hij, en pas toen ging hij allerlei hobby's uitoefenen, met kruiden, met vogeltjes en dat soort dingen."

"Dat hij in zijn jonge jaren altijd zo

somber was, kan ik me nu heel goed voorstellen. Maar toen ik jong was begreep ik dat niet. Ik heb als kind ook nooit geweten wat er met zijn familie gebeurd was. Ja, zo'n schilderij met portretten dat altijd in de kamer hing. Ik heb er mijn hele jeugd naar gekeken, eigenlijk zonder te weten wat er aan de hand was. Wekelijkse bezoeken aan het kerkhof vond ik ook niets bijzonders. Ik was twaalf toen ik er voor de eerste keer over hoorde, omdat iemand vroeg 'bende gij er ene van Van Wezel? Daarover heb ik vroeger dat en dat gehoord.'" Op het schilderij dat hij meegebracht heeft wijst hij de oorlogsslachtoffers aan. "Dat is Sjaak van den Broek (25 jaar, zoon uit een eerder huwelijk van mijn oma), mijn opa (55 jaar), mijn oma Wilhelmina van Kruijsbergen (51 jaar), dochter Net, dat moet een heel knappe vrouw geweest zijn, Piet (19 jaar) en Martien (15 jaar). Hun overlijden heeft heel veel indruk gemaakt indertijd. In het dorp, maar ook ver daarbuiten. Er zijn nog steeds mensen die, als ze de naam Van Wezel horen, mij daarop aanspreken."

DOCUMENTAIRE EN BOEK

Wim van Wezel is ook te zien in de documentaire van de heemkring, 'Overleven in de schaduw van het vliegveld', die in oktober in De Schakel en in De Boodschap in première gaat. In de nieuwe uitgave van de heemkring, 'Bedankt voor de vrijheid die jullie bevochten', komt de vliegtuigramp in de Nieuwstraat vanuit een andere invalshoek (een brandweervrijwilliger) ook terug. Dit boek met verhalen van inwoners van onze gemeente verschijnt in oktober aanstaande.

Vliegtuig neergestort

In de vroege nacht van 5 september 1940 stortte in de Nieuwstraat in Gilze, ter hoogte van Hotel De Kronen, een zwaarbeladen Duitse bommenwerper neer. Zeven inwoners en de bemanning van het vliegtuig kwamen hierbij om het leven. Drie woningen raakten totaal vernield.

28 AUGUSTUS 2019 → 1944 WAT GEBEURDE ER PRECIJS 75 JAAR GELEDEN?

- De geallieerden rukten verder op en bevrijden Marseille en Toulon;
- Uit de kluis van een distributiekantoor in Utrecht haalt het verzet 48.000 bonkaarten en 280.000 rantsoenbonnen weg;
- In Gilze en Rijen gaat een keer of vier het luchtalarm af; het front komt dichterbij.

MEER OVER 1940-1945 WETEN?

Meer lezen over de Tweede Wereldoorlog in onze gemeente? Heemkring Molenheide heeft ook digitaal heel veel informatie voorhanden. In de tijdmachine, de beeldbank en op de speciale Tweede Wereldoorlog-website met onder andere de herinneringsfietsroute. Ze zijn allemaal te bereiken via www.heemkringmolenheide.nl. En dan is er ook nog onze wiki, die u via www.wikimiddenbrabant.nl kunt bereiken. Op www.75jaarvrijheidgilzerijen.nl vindt u alle informatie over de activiteiten die nu rond de bevrijding in onze gemeente plaatsvinden.